

СИСТЕМА ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ У БАНКУ

Найбільш активними в системі звітування до Державної служби фінансового моніторингу України, в розрізі суб'єктів первинного фінансового моніторингу, є банківські установи, які надсилають переважну більшість повідомлень про операції, що підлягають фінансовому моніторингу, так протягом 2017 р. від банківських установ було отримано 99,09 % від загальної кількості повідомлень про фінансові операції [6]. Це пояснюється тим, що банки є фінансовими посередниками, які здійснюють грошові розрахунки, перекази, акумулюють грошові кошти та інші цінності, надають кредити, здійснюють інші послуги за фінансовими операціями та часто стають посередниками у легалізації (відмиванні) коштів, отриманих незаконним шляхом.

Наукові дослідження різних аспектів фінансового моніторингу знайшли відображення в працях таких економістів як О.М. Бандурки, С.А. Буткевича, Н.Г. Виговська, О.М Горбунової, Б.Ф. Киріянов, В.С. Зеленецького, В.Л. Кротюка, В.А. Некрасова, О.П. Орлюка, Л.А. Савченка, С.В. Сімов'яна, В.А. Тимошенка, М.І. Хімічевої, Д.А. Файера, Шиян Д.В. та ін., в яких розглянуто сутність, зміст, функції та організаційне забезпечення фінансового моніторингу. Однак, існують наступні недостатньо висвітлені і дискусійні аспекти: теоретичні розробки в області формування цілісної системи фінансового моніторингу банків в сучасних українських умовах.

Необхідно зазначити, що немає єдиної точки зору на визначення поняття «фінансовий моніторинг»: існує економічний та юридичний підхід к тлумаченню цього поняття. Так, в загальному економічному розумінні

моніторинг розглядається як комплексне спостереження за змінами об'єктів дослідження з метою оцінки та аналізу їх поточного стану та прогнозування у досягнення поставленої цілі. Деякі економісти фінансовий моніторинг визначають як спеціально організоване систематичне безперервне спостереження за станом економічного об'єкта та негайною його оцінкою, метою якої є вивчення та підготовка економічної інформації заради підтримки прийняття рішень на різних рівнях управління [1, 2]. Таке тлумачення при здійсненні фінансового моніторингу, дозволяє використовувати банком такі інструменти, як аналіз, оцінка, планування, контроль, корегування, регулювання.

В енциклопедії під редакцією О.П. Орлюка міститься визначення фінансового моніторингу як специфічної форми державного фінансового контролю, який проводять уповноважені державні органи та установи, що обслуговують здійснення фінансових операцій, відстежують та фіксують фінансові операції, які відповідають критеріям сумнівності, аналізують одержану інформацію про сумнівні операції з метою виявлення схем та механізмів легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму [5].

Згідно [5] фінансовий моніторинг – це сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу.

Отже, в першу чергу для виконання первинного фінансового моніторингу банку необхідно здійснити наступне:

- 1) призначити відповідального працівника за проведення фінансового моніторингу (обов'язки та права якого визначаються посадовою інструкцією, затвердженою керівником банку);

- 2) розробити і затвердити Правила внутрішнього фінансового

моніторингу та Програми здійснення фінансового моніторингу банку;

3) зареєструватись в інформаційно-аналітичній системі Державного фінансового моніторингу України та зареєструвати свої філії та територіальні підрозділи, які здійснюють ведення реєстру фінансових операцій, що стали об'єктом фінансового моніторингу.

При здійсненні фінансового моніторингу банк повинен забезпечити постійне регулювання та нагляд у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення за діяльністю всіх своїх філій; здійснювати контроль за валютними операціями; здійснювати контроль за виконанням банком положень законодавства України щодо визначення пов'язаних осіб та здійснення операцій з ними; розробляти та здійснювати заходи щодо приведення операцій банку з пов'язаними особами у відповідність до вимог законодавства України.

Основними завданнями фінансового моніторингу банку мають бути [3, 4, 8]:

належне управління ризиками, використання відповідні заходи, які забезпечують ефективну мінімізацію ризиків залежно від їх рівня;

впровадження та застосування в банку вимог законодавства та міжнародних вимог із використанням ризик орієнтованого підходу;

забезпечення здійснення належної перевірки та вивчення осіб, з якими банк вступає в ділові (договірні) відносини та/або яким надає банківські послуги;

звітування центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику України у сфері фінансового моніторингу про порогові фінансові операції та/або підозрілі фінансові операції/підозрілу фінансову діяльність (активність) клієнтів, а також фінансові операції, стосовно яких є підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму чи фінансування

розповсюдження зброї масового знищення та/або про спроби проведення таких операцій;

недопущення в роботі банку порушень вимог законодавства та законодавства інших юрисдикцій, зокрема, при відкритті кореспондентських рахунків в іноземних банках та/або проведення іншої діяльності банку у цих юрисдикціях.

З урахуванням вище викладеного, слід зазначити, що формування системи фінансового моніторингу у банку повинно здійснюватися таким чином, щоб були задіяні та враховані всі аспекти його діяльності. У зв'язку з цим першочерговою задачею фінансового моніторингу є забезпечення оптимізації взаємозв'язків і залежностей інформаційних потоків між всіма основними суб'єктами банківської діяльності, що забезпечить можливість отримання релевантної інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень щодо забезпечення запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Азізова К. М. Побудова системи моніторингу функціонування капіталу підприємства / К. М. Азізова // Коммунальное хозяйство городов : науково-технічний збірник. Серія : Економічні науки. – К. : Видавництво «Техніка», 2010. – № 92. – С. 211–222.

2. Єльнікова Г. В. Адаптивне управління: сутність, характеристика, моніторингові системи : монографія / Г. В. Єльнікова, Т. А. Борова, О. М. Касьянова, Г. А. Полякова та ін., за ред. Г. В. Єльнікової. – К. : 2009. – 572 с.

3. Глущенко О.О. Антилегалізаційний фінансовий моніторинг: ризик-орієнтований підхід : монографія / О. О. Глущенко, І. Б. Семеген ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Р. А. Слав'юка. – К. : УБС НБУ, 2014. – 386 с.

4. Політика ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» з питань дотримання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://static.privatbank.ua/files/politics-new-16_06.pdf.

5. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1702-VII (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.

6. Статистичні дані щодо отриманих Держфінмоніторингом повідомлень про фінансові операції [Електронний ресурс] / Державна служба фінансового моніторингу України // Офіційний сайт. – Режим доступу : http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=83&lang=uk.

7. Фінансова енциклопедія / О. П. Орлюк, Л. К. Воронова, І. Б. Заверуха [та ін.] ; за заг. ред. О. П. Орлюк. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 472 с.

8. Фінансовий моніторинг [Електронний ресурс] / Національний банк України // Офіційний сайт. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/control/uk/index>.